

Troýa urşundan biziň günlerimize çenli himiki uruşlaryň gysgaça taryhy

Category: Kitapcy, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Troýa urşundan biziň günlerimize çenli himiki uruşlaryň gysgaça taryhy TROÝA URŞUNDAN BIZIŇ GÜNLERIMIZE ÇENLI HIMIKI URUŞLARYŇ GYSGAÇA TARYHY

Russiýany penalanýan Siriýa režiminiň parahat ilatyň we oppozision güýçleriň garşysyna himiki ýaraglary ulanmagy Troýa urşundan tä biziň günlerimize çenli uzaýan himiki uruş taryhynyň iň soňky wakasy boldy.

Gomeriň «Odisseýa» poemasynda Troýa urşuna gatnaşanlaryň uýy zäherlenen oklary ulanandygy aýdylýar. Bu bolsa söweşlerde himiki maddalaryň ulanylandygy baradaky ilkinji taryhy maglumatdyr.

1764-nji ýylda Demirgazyk Amerikada iňlis podpolkownigi Genri Lui Buke odeýallara siňdirip ospa keselini indeýlere ýokuşdyrды we gyrgynçylyk döretди.

Birinji jahan urşunda alymlaryň geçiren himiki synaglary himiki ýaraglaryň mundan beýläk ýygy-ýygýdan ulanylmagyna sebäp boldy. Uruşda her iki frontda biri-birine garşy uruşýan esgerler zäherli gazlardan zäherlenip wepat boldy.

Goşun bölümlerine garşy ulanylan himiki ýaraglar esgerleriň gözleriniň sokurlaşmagyna (körleşmegine) sebäp boldy. 1918-nji ýylyň aprel aýynda Fransiýanyň Betýun şäherinde himiki ýaraglardan şikes alan iňlis esgerleri bejergi astyna alyndy. Ýurt içindäki gapma-garşylykly uruşlarda-da uzak wagtlaп himiki ýaraglar ulanyлды.

Ikinji jahan urşunda amerikan goşuny garşydaşlaryna iprit

gazyny ulanmak howpuny abandyrdy. ABŞ-nyň şol wagtky Prezidenti Franklin Delano Ruzvelt iprit gazyny diňe garşydaş güýçleriň himiki ýaragy ulanan halatynda ulanyljakdygyny aýdypdy.

Muňa garamazdan ikinji jahan urşunyň gutarmagyna sanlyja günler galanda ABŞ termit we napalm gatysykly oksidleýji maddalar goşulan ýakyp-ýandyryjy bombalary Tokionyň depesinden inderip, 106 km kwadrat ýeri küle öwürüp taşlapdy.

1951-nji ýylyň fewral aýynda Koreýada garşydaşyň möhüm obýektiniň üstüne napalm bombasy oklandy. Napalm nebit ýa-da beýleki nebit önümleri bilan garyşdyrylyp partladylanda has ýykyp-ýumrujy häsiýete eýe bolýar.

1952-nji ýylyň iýun aýynda amerikan paraşýutçylary kommunist esgerleri seljermek üçin Koreýadaky konslagerleriň birine girende ýesirleriň garşysyna göz ýaşardyjy gaz ulandylar.

1960-njy ýylyň maý aýynda Germaniýanyň Kil şäherinde Faşistik Germaniýa döwründen galan nerw gazy bombalarynyň ýerleşdirilen çekekleriň üstünden barylly.

1961-nji ýylyň fewral aýynda faşistik ofiser Adolf Eýhman harby tribunala çykaryllynda onuň ikinji jahan urşunda Oswensim ýaly birentek faşistik konslagerlere dykylan ýewreý ýesirlerini öldürmek üçin «Ziklon B» gazyny ulanandygy aýdyldy.

1962-1971-nji ýyllarda bolup gecen Wýetnam urşunda amerikan goşunlary kommunist duşmanlarynyň gaçybatalgasy we iýmit çeşmesi bolup hyzmat edýän tokaýlaryň ýapragyny dökmek üçin zäherli himikatlary ulandylar.

1984-nji ýylda Birleşen Milletler guramasynyň wekilleri sekiz ýyl dowam eden Eýran-Yrak urşunda Yragyň himiki ýaraglary ulalandygy baradaky gep-gürrüňleriň magadyna ýetmek üçin Eýranyň paýtagty Tähranda boldular.

Pars aýlagyndaky uruş gutaran badyna 1991-nji ýylda amerikan goşuny «Khamisiyah» harby ammaryndaky raketalary we goranyş

desgalaryny bombalady. ABŞ-nyň Merkezi Razwedka uprawleniýesiniň soňra beren beýannamasynda ammarlarda zarin nerw gazynyň çykandygy öňe sürüldi.

1996-njy ýylda Birleşen Milletler Guramasynyň wekilleri Yrakda biologiki ýaraglaryň önümçiliginde ulanylandygy öňe sürülen enjamlary ýok etdi.

1998-nji ýylyň mart aýynda Kuweýtdäki amerikan esgerlerine Yragyň ýarag ammarlarynda bardygy çak edilýän şarbon virusyna garşy sanjym geçirildi.

2003-nji ýylda amerikan goşuny tarapyndan ýaýradylan fotosuratda Yragyň günbatarynda ýadro, himiki we biologiki ýaraglaryň ulanylyşy boýunça tälim berýän türgenleşik merkeziniň bardygy öňe sürüldi.

Internet maglumatlary esasynda taýýarlanyldy.

@ Kitapçylar. Taryhy makalalar